frontalinių, karnizinių juoda (tamsiai pilka?) glazūra dengtų koklių.

Dvaro sodybos P pakraščiu projektuojamo inžinerinio tinklų koridoriaus vietoje buvo kastos 2x11 m dydžio perkasos 15–32. Perkasose 16–19 (kastose į P bei PR nuo ponų namo) vertingas kultūrinis sluoksnis neužfiksuotas: čia rastas tik permaišytas iki 1 m storio XX a. vidurio sluoksnis. Tuo tarpu kitose tirtose perkasose (20–32 – arčiau oficinos) po paviršiniais 10–12 cm storio velėnos bei vietomis iki 30–40 cm storio XX a. vidurio permaišytais sluoksniais aptiktas vietomis kiek maišytas iki 60 cm storio XVIII–XIX a. kultūrinis sluoksnis su gana gausiais radiniais: glazūruota keramika, plokštinių koklių fragmentais, dengtais juoda glazūra. Ten rasta ir krosnies liekanų (3 pav.)

Centrinėje inžinerinių trasų koridoriaus dalyje, į PR nuo ponų namo bei į ŠV nuo oficinos kastose perkasose 15–18 po viršutiniu 40–50 cm storio XVIII–XIX a. kultūriniu sluoksniu atkastas nuo 30 cm iki 1,8 m storio XVI a. antros pusės – XVII a. vidurio kultūrinis sluoksnis su itin gausiais archeologiniais radiniais, ypač plokštiniais, karniziniais kokliais, dengtais žalia, mėlyna, balta glazūra (4 pav.). Čia taip pat rasta tamsiai rudai ar žaliai glazūruotos keramikos, Lietuvos didžiojo kunigaikščio Jono Kazimiero šilingų.

Kituose tirtuose plotuose projektuojamų elektros kabelio bei apšvietimo kabelio trasų vietose po paviršiniais velėnos bei XX a. vidurio suoksniais fiksuotas apie 30–50 cm storio XVIII–XIX a. juodos žemės kultūrinis sluoksnis su to meto radiniais.

Archeologinių tyrimų metu sodybos reprezentacinėje dalyje rastą iki 60 cm storio XVIII–XIX a. kultūrinį sluoksnį greičiausia galima sieti su istoriniuose šaltiniuose minimomis XIX a. paskutiniame ketvirtyje vykusiomis sodybos rekonstrukcijomis, kai buvo perstatomi oficinos, ponų namo bei vežiminės pastatai. Tuo tarpu tik vienoje tyrimų vietoje rastą ankstyvesnį iki 1,8 m storio XVII a. vidurio kultūrinį sluoksnį galima sieti su viena iš XVII a. antroje pusėje vykusių rekonstrukcijų.

Tyrimų metu aptikti radiniai atiduoti į ŽMA.

The grounds of Biržuvėnai manor

In 2010, 38 trenches of various sizes and 34 test pits (Figs. 1, 2) (a total of 794 m^2) were excavated on the grounds of Biržuvėnai manor (Telšiai District), which is being reconstructed, and a 30–100 cm thick, 18th–19th-century cultural layer with the remains of a stove (Fig. 2), glazed ceramics, and stove tiles from the second half of the 19th century: with the (Gorskis family) coat-of-arms tiles (*Wappenkacheln*), panel tiles (*Blattkacheln*), and cornice tiles (*Gesimskacheln*) with black glaze was found. The test pits excavated to the SE of the main house and to the NW of the officina contained a 30–180 cm thick cultural layer from the second half of the 16th – mid-17th century with especially abundant panel and cornice stove tiles with green, blue, and white glazes (Fig. 3), ceramics with a dark brown or green glaze, and Lithuanian Grand Duke John Casimir (1648–1668) shillings.

Virginija Ostašenkovienė

Šiaulių dvaro sodyba

Šiaulių dvaro sodyba, dar vadinama Didždvariu, įsikūrusi Šiauliuose, tarp Dvaro gatvės ir Aušros alėjos. Jos istorija susijusi su Šiaulių

ekonomija, kuri buvo įkurta 1588–1589 m. ir turėjo išlaikyti didžiojo kunigaikščio asmeninį dvarą. Nuo XVII a. pradžios Šiaulių ekonomija buvo nuolat atiduodama valdyti už paskolas. Tuo laikotarpiu ji buvo išnuomota Mikalojui Kristupui Radvilai Našlaitėliui, kuris dvaro valdytoju paskyrė Joną Gruževskį. Po Radvilos Našlaitėlio mirties Šiaulių dvaras perėjo Lenkijos karaliui – Lietuvos didžiajam kunigaikščiui. Iš pradžių dvarą nuomojo J. Valavičius, vėliau – nuo 1641 iki 1661 m. – Albertas Radvila ir kiti Radvilos, dar vėliau – Sapiegos. XVIII a. pradžioje Šiaulių dvaras buvo išnuomotas Kuršo kunigaikščiams.

Šiaulių ekonomijos dvaras suklestėjo Antano Tyzenhauzo, valdžiusio dvarą 1765–1780 m., laikais. Tuo metu perstatyti vartai, vedę iš miesto į dvarą, pradėti mūryti rūmai, pastatytas mūrinis iždas, naujas kalėjimas, arklidės, dvaro teritorijoje užveistas parkas ir sodas. Po trečiojo Lietuvos–Lenkijos valstybės padalijimo Jekaterina II padovanojo Šiaulių ekonomiją savo favoritui Platonui Zubovui. Valdant Nikolajui Zubovui (1801–1871), Didždvario rūmai perstatyti pagal klasicizmo stilių. 1919–1920 m. čia įsikūrė mokytojų kursai, vėliau – Mokytojų seminarija. 1922 m. Zubovai parką padovanojo miestui.

Šiuo metu Šiaulių dvaro sodybos kompleksą (UK 626) sudaro rūmai (UK 26488), virtuvė (UK 26489), parkas (UK 26490) ir arklidės rūsiai (UK 26491). Dvaro rūmuose (Aušros alėja 50) įsikūręs Šiaulių universiteto Menų fakultetas. 2010 m. Šiaulių universitetas

1 pav. Šurfe 1 atidengtas grindinys iš PV. V. Ostašenkovienės nuotr.

Fig. 1. The paving unearthed in test pit 1, as seen from the SW.

2 pav. Šurfe 7 atidengtos spėjamo krosnies pado liekanos iš PR. Už jų – iš akmenų krautos sienos fragmentas. V. Ostašenkovienės nuotr.

Fig. 2. The remains of the suspected stove pad unearthed in test pit 7 as seen from the SE. Beyond it is a fragment of a stone wall.

3 pav. Perkasoje 1 atidengta nuogrinda iš PR. V. Ostašenkovienės nuotr.

Fig. 3. The paving unearthed in trench 1 as seen from the SE.

tęsė rūmų restauravimo projektą, kuriame buvo numatyta atlikti rūmų pamatų hidroizoliaciją, įrengti drenažą, pertvarkyti nuotekų trasas aplink rūmų pastatą ir parko teritorijoje. Prieš komunikacijų tiesimo darbus buvo atlikti archeologiniai tyrinėjimai, kurių tikslas – nustatyti kultūrinį sluoksnį žemės judinimo darbų plotuose.

Išsamūs archeologiniai tyrinėjimai Šiaulių dvaro sodybos teritorijoje anksčiau nebuvo

4 pav. Perkasoje 1 atidengtas lietaus nutekėjimo kanalas ir drenažas iš ŠV pusės. Šalia – XVII–XVIII a. pamatų fragmentas. V. Ostašenkovienės nuotr.

Fig. 4. The storm drain and drainage channels unearthed in trench 1, as seen from the NW. Beside them is a fragment of the 17th–18th-century foundation.

vykdomi. 1997 m. žvalgomųjų tyrinėjimų Šiaulių mieste metu (vadovė A. Šapaitė), kai buvo nustatomos Šiaulių senojo miesto ribos, dvaro sodybos teritorijoje buvo iškastas vienas šurfas, kuriame aptikti radiniai datuoti XVI–XVII a., t. y. Šiaulių ekonomijos dvaro laikotarpiu *(ATL 1996 ir 1997 metais,* V., 1998, p. 414–417). 1998 m. (vadovė A. Šapaitė) dvaro parke buvo iškasta 8 m^2 dydžio perkasa, kurioje atidengtas iš raudonų plytų sumūrytas grindinys bei XVI–XVII a radiniai – keramika ir plokštinių koklių fragmentai (*ATL 1998 ir 1999 metais,* V., 2000, p. 468–471). 2002 m. žvalgomieji tyrimai atlikti dabartinio banko teritorijoje, Dvaro g. 85 (vadovė A. Šapaitė),

kur aptiktas XVIII–XX a. kultūrinis sluoksnis *(ATL 2002 metais,* V., 2005, p. 347).

2010 m. ŠAM atliko tyrinėjimus Šiaulių dvaro sodybos teritorijoje. Jų metu ištirtos 9 perkasos, 15 šurfų, užfiksuoti 6 trasų pjūviai. Iš viso tyrimų metu ištirtas 450 m^2 plotas. Tyrinėjimų metu surinkti 2276 radiniai.

Archeologinių tyrimų metu dvaro parko teritorijoje buvo kasami šurfai. Beveik visuose šurfuose iškart po velėna dengėsi maišytas pilkos žemės ir molio sluoksnis, kuriame aptikta kaimiškos ir glazūruotos keramikos šukių, dubeninių ir plokštinių koklių fragmentų, butelių ir langų stiklo, gyvulių kaulų, raudonų plytų ir čerpių nuolaužų. Tik prie Dvaro gatvės šis sluoksnis buvo suardytas vėlesnių perkasimų metu. 12 m į ŠR nuo rūmų ŠR kampo kastame šurfe 1 1,25 m gylyje atidengtas iš lauko akmenų (iki 20x30 cm dydžio) sudėtas grindinys (1 pav.). Pagal radinius (glazūruota ir kaimiška keramika) jis galėtų priklausyti XVIII a.

Šurfe 7 aptikta iš raudonų plytų bei plokščių lauko akmenų tiesiog ant įžeminio molio krauta konstrukcija. 6 raudonos labai suskilinėjusios 23x13x17 cm dydžio plytos sudarė statų kampą, kurio vidinė dalis užpildyta plokščiais akmenimis, vietomis dėtais vienas ant kito. Tai galėtų būti krosnies pado liekanos (2 pav.). 1,5 m į ŠV nuo spėjamo krosnies pado liekanų 32 cm gylyje atidengta iš įvairaus dydžio lauko akmenų krauta siena, nesurišta skiediniu. Jos plotis 0,7–1 m, aukštis nuo įžemio 1 m. Atidengto sienos fragmento ilgis 2 m. Tarp akmenų pasitaikė keletas raudonų plytų nuolaužų. Šurfe surinkta daugiau nei 300 radinių: 6 Jono Kazimiero šilingai (1666 m.) bei Livonijos Karolio XI (1662 m.) šilingas, 2 plombų fragmentai, taip pat plytų nuolaužų, kaimiškos ir glazūruotos keramikos šukių, dubeninių ir plokštinių koklių fragmentų, butelių ir langų stiklo, kaltinių vinių, pentinas ir peilio geležtė (?) bei gyvulių kaulų. Pagal radinius spėjamo krosnies pado liekanos bei iš akmenų krauta siena datuojama XVII a. II puse.

Archeologinių tyrimų metu rūmų pastato perimetru iškastos 7 perkasos. Keturiose iš jų atidengti iš akmenų sudėtos nuogrindos fragmentai. Geriausiai nuogrinda išlikusi prie rūmų PV sienos, jos PR pusėje (perkasa 1).

5 pav. Perkasoje 2 atidengtos plytos su įspaustomis raidėmis „ЩЭ“ (Шавельская экономия – Šiaulių ekonomija) in situ. V. Ostašenkovienės nuotr.

Fig. 5. Bricks with the impressed letters 'ЩЭ' (Шавельская экономия – Šiauliai Economy) in situ in trench 2.

6 pav. Perkasoje 1 atidengtas lietaus nutekėjimo kanalas iš PR. V. Ostašenkovienės nuotr.

Fig. 6. The storm drain channel unearthed in trench 1 as seen from the SE.

Čia ji atidengta 13–15 cm gylyje nuo dabartinio paviršiaus (3 pav.). Plačiausioje vietoje nuo pastato sienos nuogrinda buvo 2,2 m pločio. 1,2–1,3 m nuo sienos nuogrindos viduriu ėjo pagilėjimas. Jis sudėtas iš didesnių (23x30 cm dydžio) akmenų, suformuojant lataką lietaus vandeniui surinkti. Pati nuogrinda sudėta iš nedidelių lauko akmenų (6x4 – 12x8 cm dydžio). Tik prie sienos dėti didesni akmenys (28x15 cm). Nuogrinda sudėta ant žvyro ir maišyto molio sluoksnio.

Nuėmus nuogrindos akmenis ir nukasus 88 cm žvyro sluoksnį, 80 cm atstumu nuo rūmų pamato atsidengė iš geltonų plytų mūrytas lietaus nutekamasis kanalas (latakas). Jo viršus (42 cm pločio) dengtas horizontaliai viena šalia kitos sudėtomis geltonomis plytomis, sienelės sumūrytos iš 4 horizontalių plytų. Latako dugnas 51 cm pločio, sumūrytas iš skersai ir išilgai dėtų plytų. Latako vidinės sienelės tinkuotos. Angos aukštis 28 cm, plotis 17,5 cm. Bendras latako aukštis 40 cm. Po lataku ėjo 17 cm storio žvyro sluoksnis ir iškart po juo atsidengė iš tokių pat geltonų plytų sudėtas drenažas. Jis nemūrytas. Drenažo viršų dengė dviem eilėmis horizontaliai sudėtos plytos. Išorinės šoninės drenažo sienelės sudėtos iš 3 eilių ant šono suguldytų plytų, vidinės – iš vertikaliai sustatytų plytų. Jos remiasi į drenažo dugną – horizontaliai viena šalia kitos suguldytas plytas. Drenažo plotis 39 cm, aukštis 49 cm. Bendras latako ir drenažo konstrukcijos aukštis 1,07 m (4 pav.). Latako ir drenažo fragmentų aptikta 6 perkasose. Perkasoje 2 išsiskyrė dvi lataką dengiančios

7 pav. Perkasoje 3 atidengtas XVIII a. grindinio fragmentas, kolektorius ir lietaus nutekėjimo kanalas iš PR. V. Ostašenkovienės nuotr.

Fig. 7. A fragment of 18th-century paving, the collector, and the storm drain channel unearthed in trench 3 as seen from the SE.

plytos – jos raudonos, jų vienoje plokštumoje įspaustos raidės „ЩЭ“ (*Шавельская экономия–Šiaulių ekonomija*) (5 pav.). Geriausiai latakas su drenažu išlikęs prie rūmų PV sienos, jos PR pusėje (perkasa 1). Išlikusio fragmento ilgis 15,5 m. Ties rūmų PR kampu latakas daro posūkį ir toliau eina palei PR rūmų sieną (6 pav.).

Prie rūmų ŠR sienos jos ŠR pusėje šalia lietaus nutekamojo kanalo ir drenažo atidengtos apardytų 60–70 cm pločio ir 11 m ilgio pamatų liekanos. Pamatai sudėti iš 2 eilių didelių akmenų, tarpai tarp kurių užpildyti smulkesniais skaldytais akmenimis. Tokių pat pamatų fragmentai užfiksuoti ir prie rūmų ŠR sienos jos ŠV dalyje. Spėjama, jos ši siena buvo skirta lietaus nutekamojo kanalo sutvirtinimui.

Prie rūmų ŠR sienos, jos ŠR pusėje 1 m atstumu nuo dabartinės rūmų sienos atidengtas uždaras vandens surinkimo ir nuvedimo kanalas–kolektorius, į kurį buvo suvestas drenažas bei lietaus nuotekų kanalas. Jo ilgis R kryptimi 19,1 m, aukštis 1,3 m, didžiausias plotis 96 cm. Kanalo sienos mūrytos iš akmenų, pusapvalis skliautas – iš raudonų plytų, dugnas grįstas akmenimis. Jis priklauso tai pačiai inžinerinei sistemai kaip ir lietaus nutekamasis latakas bei drenažas. Ši sistema greičiausiai įrengta po paskutinės rūmų rekonstrukcijos XIX a. pabaigoje, kai prie PR rūmų galo buvo pastatytas vieno aukšto priestatas. Tam pačiam laikotarpiui turėtų priklausyti ir iš akmenų dėta nuogrinda. 1,1 m gylyje kolektoriaus P pusėje atidengtas iš didelių lauko akmenų (iki 30x30 cm dydžio) sudėto grindinio fragmentas (7 pav.). Grindinys dėtas tiesiai ant įžeminio molio. Šis grindinys neabejotinai ankstesnis nei kolektorius ir suardytas įrengiant pastarąjį. Jis gali būti vienalaikis su grindiniu, aptiktu šurfe 1.

Prie rūmų pastato PV sienos, jos PR pusėje (perkasa 1), 1,4 m nuo rūmų sienos, šalia latako atidengtos senesnio pastato pamatų liekanos (4 pav.). Pamatai mūryti iš 3 eilių didelių akmenų, tarpai tarp kurių užpildyti smulkesniais akmenimis bei čerpių ir raudonų plytų nuolaužomis. Jie surišti pilku tvirtu kalkiniu skiediniu. Išlikusių pamatų ilgis 4,8 m, plotis 65 cm, aukštis PR pusėje 72 cm. Prie pamatų rasti 2 koklių fragmentai: dubeninio koklio sienelė ir plokštinio neglazūruoto koklio kampinė dalis su atkraštėliu. Remiantis istoriniais duomenimis, pamatus būtų galima datuoti XVII a. II puse – XVIII a. Senesnių pamatų fragmentų aptikta ir prie rūmų pastato PV sienos, jos ŠV pusėje (perkasa 2). Jie gali būti vienalaikiai su grindinio fragmentais, atidengtais prie rūmų ŠR sienos bei šurfe 1.

Prie rūmų ŠR sienos ties prieangio laiptais atsidengė viena eilė akmenų bei keletas raudonų ir geltonų plytų nuolaužų, sutvirtintų skiediniu. Po akmenų eile ėjo maišytas pilkos žemės ir molio sluoksnis su keramikos šukėmis. Jo storis siekė 40–80 cm. Šukės datuojamos XVII a. II puse – XVIII a. Galima spėti, jog skiediniu sutvirtinti akmenys tuo metu galėjo prilaikyti prieangio laiptų atramą.

Beveik visi rūmų pastato perimetru kastose perkasose aptikti radiniai priskirtini XIX a. pabaigai – XX a. pradžiai – tai statybinės detalės (čerpių nuolaužos, įvairių dydžių plytos, koklių bei grindų plytelių fragmentai), buitinės keramikos bei fajansinių ir stiklinių indų šukės.

Parko teritorijoje nuo Dvaro gatvės iki rūmų pastato kastuose šurfuose atidengtas kultūrinis sluoksnis su gausiais XVI–XVIII a. radiniais – kaimiškos ir glazūruotos keramikos šukėmis, dubeninių bei plokštinių koklių fragmentais (8 pav.). Čia aptikti 6 1666 m.

8 pav. Šurfe 7 aptikto plokštinio koklio fragmentas. V. Ostašenkovienės nuotr.

Fig. 8. A panel stove tile (Blattkachel) fragment discovered in test pit 7.

Jono Kazimiero šilingai ir Livonijos Karolio XI 1662 m. šilingas bei 2 sidabrinės monetos – Švedijos Frederiko I 1722 m. 1 erė ir LDK Žygimanto Senojo 1510 m. pusgrašis.

Archeologinių tyrinėjimų metu surinkta medžiaga rodo, jog Šiaulių dvaro sodybos teritorijoje gyventa nuo XVI a. I pusės. Parko teritorijoje aptikti gausūs radiniai bei statinių liekanos patvirtina, kad XVI–XVIII a. šioje vietoje buvo gyvenamieji pastatai ir vyko aktyvus ūkinis gyvenimas. Tai, jog čia neaptikta vėlesnių nei XVIII a. radinių, patvirtina istorines žinias, kad XVIII a. pabaigoje minėtame plote užveistas parkas. Dabartinių rūmų vietoje ar šalia jų taip pat būta pastatų, ką rodo pamatų liekanos bei negausūs XVII a. II pusės – XVIII a. radiniai.

XIX a. pabaigoje po paskutinės rūmų rekonstrukcijos, kai buvo pastatytas vienaaukštis priestatas rūmų PR gale, aplink pastatą įrengti modernūs to meto inžineriniai statiniai – lietaus nutekamieji kanalai, drenažas ir kolektorius, išgrįsta nuogrinda.

The grounds of Šiauliai manor

In 2010, ŠAM conducted an excavation (450 m^2) on the grounds of Šiauliai manor and collected 2276 finds. Fragments of late 19th-century stone paving were unearthed in the trenches excavated along the palace's perimeter (Fig. 3). Under the paving was discovered a brick storm drain channel from the same time and under this a drainage channel made of the same brick (Figs. 4–5). A closed water collection and outlet channel – collector, to which the drainage and storm drain channels lead, was unearthed on the NE side of the palace near its NE wall (Figs. 6–7). Late 19th-century finds were discovered here: construction elements (roof tile debris, bricks of various sizes, and fragments of stove and floor tiles) and fragments of household pottery, faience vessels, and glass vessels.

The remains of a 17th–18th-century 4.8 m long, 65 cm wide stone foundation from an older building were unearthed near the palace's SW wall.

A cultural layer with abundant 16th–18th-century finds: sherds of rustic and glazed ceramics and fragments of 'pot-shaped' (*Topfkacheln*) and panel (*Blattkacheln*) stove tiles (Fig. 8) was unearthed in the test pits excavated inside the park in the area from Dvaro Street to the manor palace. Six 1666 John II Casimir shillings, a Livonian Charles XI 1662 shilling and two silver coins: a Swedish Frederick I 1722 1 öre and a GDL Sigismund I the Old 1510 halfgroat were discovered here. The remains of a suspected stove pad and beside it the remains of a stone wall (Fig. 2) and fieldstone paving (Fig. 1) were also discovered.

The material collected during the excavation shows that the grounds of Šiauliai manor

have been inhabited since the 16th century, and in the late 19th century utility structures that were modern at that time were installed around the palace.

Klaidas Perminas

Platelių dvaro sodyba

2010 m. gegužės 14–28 d. rekonstruojant ir pritaikant Platelių dvaro (Plungės r.) arklidžių pastatą etnografinei ekspozicijai, buvo atlikti žvalgomieji tyrinėjimai Platelių dvaro sodybos (UK 447) teritorijoje. Tyrinėjimų tikslas buvo aptikti XVII–XX a. kultūrinį sluoksnį. Tyrinėjamojo ploto aplinkoje iki mūsų dienų yra išlikęs svirnas, vienas iš trijų (Š) arklidžių pastatas (žirgų arklidė) ir oficina. Šiame komplekse yra stovėjęs ir iki mūsų dienų neišlikęs, tačiau senuosiuose planuose pažymėtas meistro namas (1 pav.).

Žvalgomųjų tyrinėjimų Platelių dvaro sodybos teritorijoje metu buvo iškasti 38 šurfai. Iš viso ištirta 43 m^2. Didžiojoje dalyje tyrinėtos teritorijos (šurfai 1–9, 12, 14–17, 19–30 ir 32–36 ir 38) kultūrinio sluoksnio nerasta, o ten, kur jis rastas, – yra nestoras ir pagal negausius radinius (pasagos, cementinis tinklo pasvaras, stebulės žiedas, tarybiniai buteliukai) datuojamas XIX–XX a.

Šurfuose 13, 18 ir 31 rasti istoriškai vertingi objektai – akmeninių pamatų fragmentai, patvirtinantys faktą, jog šie pamatai priklausė XIX a. ir 1905 m. planuose pažymėtam meistro namui.

Plateliai manor site

In May 2010, a field evaluation was conducted with the aim of detecting a 17th–20th-century cultural layer on the grounds of Plateliai manor (Plungė District). Some of the manor's outbuildings have survived to this day: the barn, one of the three stables (the N one), and the *officina* (servants' quarters). A so-called steward's house is shown on the grounds in the 19th–20th-century plans (Fig. 1:3).

The total of 43 m^2 was unearthed, mainly without any significant results. Only in areas 13, 18, and 31 were historically valuable foundation fragments from the steward's house found. Judging from the finds (some horseshoes, a concrete fishing net weight, a wheel hub ring, and some soviet era bottles), the entire excavated area should be dated to the 19–20th centuries.

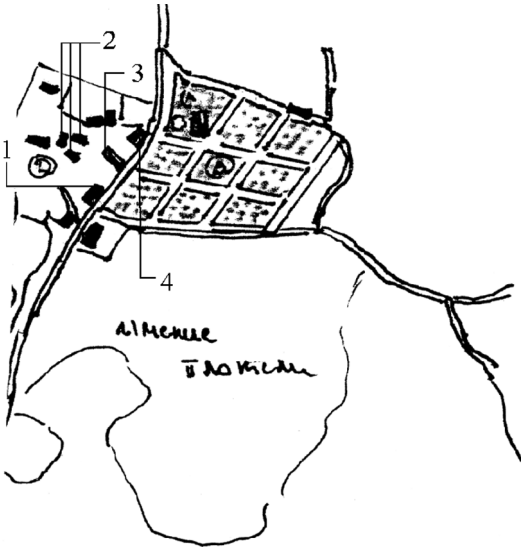

1 pav. Kai kurių Platelių dvaro pastatų išsidėstymas 1905 m. 1 – svirnas; 2 – arklidės; 3 – spėjamas meistro namas; 4 – oficina.

Fig. 1. Situation plan of the Plateliai manor buildings in 1905: 1 – the granary, 2 – the stud farm, 3 – the supposed steward's house, 4 – the servants' quarters.